

Skåne
M. Åsbo
Östskällinge
1893

1. *M. Åsbo W.R. F.L.*
3914

*M. Åsbo Jarne Martin
född 1868 Skåne*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Vid tolv års ålder som drängpojke för c:a 60 år sedan i Skåne, som gränsar intill södra Halland, var det för mig inte särskilt an genämt, och har icke sin likhet med nuvarande förhållande. Tjänsten tog sin början på framtiden (våren) den 1 april, och lönen för hela sommaren brukade vara 10 kronor. Världfolket voro unga och hade några små barn. I huset bodde en undantagskåring med ett par av sina barn.

Gården bestod av fyra längor i fyrkant med en två alnar bred "loga" i varje hörna. Logan sammanhängde i trähiller. Den knarrar "loga"- port när den öppnas. Den som satt eller låg inne i rummet hade lärt sig att av logans ljud bedömma, om där kom främmande, eller det var hemfolket, som gick därigenom. Dörrar och fönster till stugorna voro små och låga. Dagligstugan var i ryggsstil. I obebodda rum var lämmar för fönsterna både natt och dag. I uthusen, där dragarna voro, kallas "stall"; där kor och får voro, kallas "manesed". Där voro nötkreaturen bundna med "viebingen" (bindslen av vide), som satt igenom "bolaväggen"

med en knuta utanför och träklammar om halsen. Gödeseln utkastades genom en glugg med en trägrepp och en träskovel. Det blev mitt göra att göra rent i manesed samt sköta om kor och får. Det var en "träloga" med små dörrar, så att sädeslassen fick vältas av på gården. Så fick man bära in det på logan och i loggolven.

Under vintern hade en del träd blivit fällda, och stockarna tagna, men toppar och grenar lågo kvar. Dessa skulle åkas hem, och huggas till ved.

Man brukade "flåhacka" ett stycke på en backe till att sätta potatis på. I 11. uga skulle den sättas, varvid man började "ugeräkningen" (veckoräkningen) med ~~12~~"13 uga", som började d. 6. april. Då skulle det åkerstycke, som därtill skulle användas, harvas och ärjas och gödseln köras dit. När potatisen sattes, skulle gödseln tagas i korgar och läggas i fåran med händerna. Sedan hackas potatisen ner på det flåhackade. Borven skulle man passat på att ha brännt, när den var torr.

I vången, som skulle "höstas", skulle "risas" på våren. Man

*Många
i Asbo
Bjällinge
1933*

*3914
3.4
Lund
Per. O. Jönsson
Född 1860 i Hattåkershult*

räffste ihop löv och ris i bunkar, som man brände om kvällarna, när
ddet var lugnt.

I "10 uga" såddes havre på den torra åkerjorden.

"Den 8. och 7. uga" såddes havre på mossarna, men dom brukade att
svedjas först. Det kunde mångan gång bliva svårt att släcka det igen.

Sedan brukades det att "skära torr"

Korn såddes, då ekelöven voro stora som musaöron.

Sedan brukades det att skala ekebark, som såldes till garveriet i
Ängelholm eller Hälsingborg. Då köpte man hem råg m.m. såsom en till-
rustning till hösten. Förtjänsten fick bidra till skatter, räntor
m.m.

På försommaren fick jag tillbringa min mesta tid som vaktpojke.
Stängslen mellan "fälad" och "vång" hade blivit försummad. Kreaturen
kom ut i vängen och in i säden. Mitt på dagen voro de inne i manesed,
men ett bete på morgonen och ett på kvällen skulle jag vakta dem. Om
natten kördes de in i en inhägnad, där de inte kunde komma ut. Så fick
jag upp klockan fyra varje morgon med en matbit i handen, hurudant

vädret än var, och jag fick köra ut kreaturen på en stor fälad. Där brukade jag sitta på en stor sten, varifrån jag hade utsikt på kreaturen. Där hade jag rika tillfällen att giva akt på många olika slags fåglar, rävar, harar och även ormar. När det var regnväder, fick jag en gammal rock att kasta över mig. Så kunde jag sätta mig under en stor fur, så hände det, att jag satt och somnade. När jag vaknade var det svarta natt. Kreaturen hade gått sin väg, och jag visste inte något väderstreck. Med mycken möda lyckades det, att jag fann vägen hem. När jag kom hem, sovo de, men klockan 4 så kallade de på mig igen. Jag vågte inte säga, hur det var. Jag gav mig av och sökte och fann blott några. Jag rännde ibland ljungen, så att jag var våt ända upp till armarna, men allt var förgäves. Så kördes de som jag fann in i inhägnaden. Så gick jag hem och skulle säga, hur det var, men då hade husbonden funnit dem i havren. Då hade jag så när fått stryk.

Fären brukade också gå på fäladen, men lammen voro medt till att ~~lära~~ ^{ledra} räven med. För att skydda dem för räven, brukades att skava en hund till ett får.

Den tid jag var hemma mitt på dagen, voro sysslorna många. Potatis-

landet skulle "lukas", även "fåras". Detta skedde med en oxe, bättre än med två, för då trampade de ned potatisen. Då skulle oxen hava en munkorg (se teckn. från S. Össjö.) på sig, så att han inte kunde äta. Så skulle jag leda ~~hva~~ honom. Han tyckte jag inte om att gå ensam, ville hem till den den andre. Han språng ibland hem med både mig, året (ådet) och kusken, men till sist gav han med sig.

Så skulle torven "tresättas" och "kuras" tre veckor efter midsommar.

Sedan brukadas att begynna "hösten" med att hösta "egrorna?" Det var ingen "utsåning" den tiden. Gräset va mest "syror", prästkragar m.m. Sedan började "ängshöstnaden". Den varade gärna i många veckor. Var det dåligt höstväder, så var det drygt och tröttsamt. Gräset räffstes ihop och drogs till en "brajesplats" (plats, där gräset breddes ut) Därtill användes en "höstabör". När det blev torrt och hade stått enn tid, så kördes det hem med s.k. "karetter" på vagnen. Det bästa höet skulle läggas för sig själv. Det skulle dragarna ha; särskilt till vårfoder nästa år.

Lamm, kalvar, grisar, föl och höns räknas som "små kreatur".

De gick var de ville om sommarena. En del av säden hemmaikring blev skadad av dem. - En spädkalv kostade den tiden från 3 - 5 kronor. En medelmåttig ko kostade mellan 60 - 75 kronor. Ett får 6 - 7 kronor. ett föl mellan 25 och 50 kr. - Ett karldagsverke 50 - 67 öre; ett kvinnodagsverke 33 öre. - En skäppa råg kostade ända till 4 kr. ibland. En bra häst kostade ända upp till 300 kr. -

Priser.

Hemmanet hörde till rusthåll. Husarhästarna dogo två efter varandra det året; så kunde motgångar hopa sig även då. Undantaget och skulderna voro stora och inkomsterna mycket små. När där föddes en kalv om vintern, togs den gärna in i stugan, tills han bleb toss. Det hände ibland när en sogga skulle grisa, att den tog en in i stugan; så även när ett får skulle lammas.

Där fanns inga skyrade golv på den tiden, utan de strödde sand på golven. De hade många vidskepliga seder vid snart sagt alla möjliga tillfällen. När det kom en virvelvind, så skulle en spotta. De trodde, det var en trollkärning, som var ute och reste.

Virvelvind

73914

Hördes ugglan nära husen, så bådade detta död.

Den som kom först från kyrkan juldagsmorgon, fick först inhöstat.

Så kom råghösten. Den var ganska kort. De gamla åkrarna höggos med lie. Rågen var mången gång klen med ogräs i ss. "skälla" (höskallra?) gråbönor, "gasse" m.m. Men på nyodling var den fri från ogräs. Men där var det rötter och ojämnheter, så man fick ligga på knä och gripa om sträen med händerna och skära dem av med en "segel" (skära). De brukade på somliga ställen, när de höggo råg och det led mot kvällen, då skulle mannen sätta upp rågen i travar; ^{hem} hustrun gick före med en nek under armer, som hon bankade rågen av och gjorde ren i ett säll och malde den på en handkvarn och kokade gröt, som stod på bordet och rök, när mannen kom hem. Somliga togo in ett par travar så fort som möjligt och tröskade med plejlar och "kastade" rågen på logen och gjorde den så ren som möjligt. Därefter torkades den antingen i solskenet eller i en upphettad bakugn. Den maldes sedan till mjöl och bakades bröd av så fort som möjligt. De hade kanske varit utan bröd i flera dagar. Somliga hade försummat

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ugglan.

Julottan-

skörden.

Rågskörd.

Res. av J. J. Johansson
d. 1800 i Hålsjö socken
6-9 7

Släkt
H. Asbr
Orsköldsgymnasiet
Augst. år 1950.

8. 3914

att så råg men hade sått korn i stället, och då gjorde de med kornet på ovannämnda sätt. Äta kornbröd var mycket vanligt på den tiden.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8